

Gola gora ponovno

Tretja himalajska odprava
Univerze v Ljubljani

✍ Irena Mrak

Med seraki na višini 5200 m FOTO: IRENA MRAK

Nanga Parbat (8125 m) je najbolj zahodno ležeči osem-tisočak in je med alpinisti cenjen zlasti zaradi svoje južne Rupalske stene, ki s svojimi 4600 metri velja za eno najvišjih sten na svetu. Gora je privlačna tudi za raziskovalce in številni geologi, geofiziki in geomorfologi jo preučujejo že vrsto let. Območje Nanga Parabata je s 5 mm/leto eno najhitreje dvigajočih se območij na svetu.

Lega prav na stiku trka indijske in evrazijske tektonske plošče se odraža v izjemni reliefni energiji ter hitrem vrezovanju reke Ind, ki teče ob vznožju gore. Kamnina je močno pretrta, pobočja pa prekrivajo debeli sloji prepereline, ki ob intenzivnih pobočnih procesih polzi v dolino v obliki podorov in drobirskih tokov, ki za tamkajšnje prebivalstvo predstavljajo stalno nevarnost, zlasti v času močnega monsunskega deževja.

ENA NAJTEŽJIH GORA

Deveta najvišja gora na svetu je v prvi polovici 20. stoletja veljala za enega najtežjih osem-tisočakov. Pred 2. svetovno

vojno so se na njej preizkušali številni nemški alpinisti, zato gora še danes velja za "nemško". Prvi poskusi pristopa na vrh segajo v leto 1895, ko je odprava pod vodstvom britanskega alpinista Alberta F. Mummeryja dosegla višino 6100 metrov s t. i. diamirske strani (zahodna stran gore). V začetku 20. stoletja je na vrh poskušalo pristopiti kar pet nemških odprav, vse pa so se končale neuspešno. Prvi uspešni pristop je 3. 7. 1953 opravil znani Herman Buhl. Leta 1962 je sledil drugi pristop na goro, tokrat z diamirske strani (Kinshofer, Low, Mannshardt), nova smer pa se je kasneje uveljavila kot "normalni pristop". Strah

zbujajočo Rupalsko steno, ki je dolgo veljala za nepreplezljivo, sta kot prva leta 1970 preplezala brata Messner. To je bil šele tretji pristop na vrh. Brata Messner sta sestopila na diamirsko stran gore, pri čemer je mlajši brat Günter umrl, najverjetneje pod enim od plazov, ki stalno ogrožajo spodnji del stene. Nesreča je za vedno zaznamovala življenje in himalajsko kariero Reinholda Messnerja, ki se je pod Diamirsko steno vrnil še večkrat in leta 1978 v njej opravil prvenstveni vzpon v alpskem slogu.

Od takrat pa vse do letošnjega poletja v tem delu stene plezalcev ni bilo več. Večina se je usmerila v vzpone v himalajskem slogu po klasični Kinshoferjevi smeri, nove smeri pa so nastajale levo od nje, na pobočjih severnega vrha. Nanga Parbat še vedno pogosto imenujejo "Ubi-jalska gora", čeprav je v zadnjih letih do plezalcev mnogo bolj prizanesljiva, kot je bila v prvih letih poskusov; ostaja pa eden najtežjih osem-tisočakov.

CILJI

Odločitev o odpravi na Nanga Parbat je zorela nekaj časa. Z Mojco Švajger sva se na njenih pobočjih prvič preizkusili leta 2008, takrat v Rupalski steni, neuspeh pa naju je še dodatno utrdil v želji, da se vrneva in poskusiva tudi z diamirske strani. Naša ekipa (Irena Mrak, vodja, Stojan Burnik, namestnik vodje in člani Mojca Švajger, Nika Radjenović, Viki Grošelj, Stipe Božič, Sepp Stiller) je bila dokončno oblikovana pozimi 2010/2011, tokratno alpinistično-raziskovalno odpravo pa je podprla Univerza v Ljubljani, saj nas je večina tako ali drugače povezana z osrednjo znanstveno-pedagoško ustanovo v Sloveniji. Za glavni cilj smo si zastavili vzpon po Kinshoferjevi smeri v klasičnem, himalajskem slogu. Del našega bivanja pod "Golo goro" in na njej smo namenili tudi

raziskavam prilagajanja človeka na velike nadmorske višine in vplivu vremenskih pogojev na mehanske lastnosti plezalnih vrvi, del pa vplivom človeka na občutljivo gorsko okolje.

ODLOČITEV ZA "ALPSKI VZPON"

Iz Ljubljane smo odpotovali 15. 7. in 24. 7. pod diamirskim ostenjem gore postavili bazni tabor na višini 4250 metrov. To sezono so pred nami na gori delovale štiri odprave, nemška, kirgiška, španska in češka. Vse so imele za cilj ponovitev klasične Kinshoferjeve smeri, a žal nobeni ni uspelo doseči vrha. Do 10. 8. smo opravili nekaj raziskovalnih (med drugim vzpon na prelaz Karo La, 5100 m) in aklimatizacijskih vzponov (do 5800 m na pobočjih Ganala). Zaradi nevarnosti v Kinshoferjevi smeri (malo snega, obsežni predeli

črnega ledu, obilo padajočega kamenja) so štirje člani odpravo zapustili in odpotovali domov. V bazi smo tako ostali trije, skupaj z našimi pakistanskimi prijatelji iz agencije K2 International, ki so nam pomagali organizirati celotno odpravo. Ocenili smo, da je zaradi slabih snežnih razmer in posledično velike nevarnosti padajočega kamenja edina možnost le vzpon v alpskem slogu. 11. 8. smo preučili možnosti za vzpon po sloviti Messnerjevi smeri iz leta 1978. Raziskali smo njen spodnji del do višine 5500 metrov ter ocenili, da je vredno poskusiti. Sestopili smo do bivaka na višini 4750 metrov, Viki se je po dogovoru vrnil v bazo še isti dan, midve pa dan kasneje, saj se je vreme poslabšalo.

Tudi v bazi nismo počivali, saj je lokacija tabora izjemna in omogoča številne lepe vzpone v okoliških stenah, ki jih je mogoče prilagajati trenutnim vremenskim razmeram. Prav tako je bil to čas, ko smo naredili natančni načrt najinega vzpona – osnovni cilj je bil pristop na vrh po Messnerjevi sestopni smeri ali nadaljevanje Mummeryjeve smeri, če bi razmere dopuščale, rezervni cilj pa preplezati steno po katerikoli smeri. Viki naju je dodobra soočil tudi z dejstvom, da bova na gori sami, na pomoč v primeru nesreče pa ne moreva računati. Prav tako smo se dogovorili o medsebojni komunikaciji, ki je potekala preko satelitskih telefonov. Glede na to, da sva se odločili za vzpon v alpskem slogu, sva zelo premišljeno pripravili opremo, pri čemer sva tako plezalno opremo (30 m vrvi, nekaj klinov in lednih vijakov) kot tudi hrano (cca 4 kg) zmanjšali na najbolj osnovno. Kljub temu je bila teža nahrbtnikov okrog 18 kilogramov.

V STENI

17. 8. se je vreme toliko izboljšalo, da sva lahko začeli z vzponom. Prvi dan sva ponovno prespali na višini 4750 metrov, naslednji dan pa sva do dvanajstih dosegli višino 5800 metrov in tako preplezali objektivno najbolj nevaren del smeri, ki ga stalno ogrožajo seraki. Zajelo naju je poslabšanje vremena z močnim sneženjem, zato sva si uredili bivak. Zaradi nenehnega plazenja novozapadlega snega sva morali čakati ves naslednji dan in še eno noč. Kljub ne najboljši napovedi sva se 20. 8. odločili nadaljevati z vzponom. Do višine 6400 metrov sva sledili Messnerjevi sestopni smeri, nato pa sva iz nevarnega ozebnika zavili proti desni na t. i. Messnerjev serak, kjer sva prečili

Plezanje proti grebenu FOTO: IRENA MRAK

POLEMIKA

O priznanju Slovenske smeri v gori Nanga Parbat kot nove smeri se je pojavilo kar nekaj polemik, razprava o tem pa je večinoma potekala na spletnem portalu Gore-ljudje. Polemike so sprožila dejstva, da velik del Slovenske smeri poteka po že obstoječi Messnerjevi sestopni smeri iz leta 1970 in da se konča na grebenu, od koder na vrh ne vodi nobena druga smer, torej bi jo lahko videli tudi kot "slepo ulico".

Uredništvo

Člani odprave FOTO: IRENA MRAK

njegovo smer iz leta 1978. Plezanje je v tem delu precej izpostavljeno padajočemu kamenju in serakom. Razmere so bile zadovoljive, saj je pred tem snežilo in je bil črn led prekrit. S prehodom na Messnerjev serak pa so se tudi snežne razmere spremenile. Mesta napihanega snega s trdo skorjo so se menjavala z ledenimi ploščami, tako da je bila stalno prisotna velika nevarnost tako proženja klož kot tudi zdrsa.

Na 6700 metrov sva četrtič bivakirali in prav priprave mest za bivakanje so nama vsak dan vzele ogromno časa in energije. Naslednji dan sva prečkali še Shellovo smer in dosegli višino 7200 metrov ter si tam pripravili peti bivač, spet na edinem možnem mestu pod obsežnim serakom. To je bilo tudi ključno mesto, od koder sva iskali prehod preko skalne pregrade, ki bi nama odprl pot proti vrhu.

22. 8. sva zaman iskali prehod preko poledenelih in pretrtih skal, ki niso omogočale prav nobenega varovanja. Pozno popoldan sva se vrnili na višino 7200 metrov in tam prebili šesto noč v steni. Iz baze so naju opozarjali, da je čas, da sestopiva, saj je kazalo na poslabšanje vremena, prav tako jih je skrbelo, da naju bodo zapustile moči, ki sva jih še kako potrebovali za sestop. Kljub temu sva se soglasno odločili izpeljati najin rezervni načrt – naslednji dan splezava na rob stene, si privoščiva razgled na rupalsko stran in potem začneva sestopati. 23. 8. je bila dnevna rutina malce drugačna od preteklih dni – tokrat nama ni bilo potrebno podirati šotora in plezali sva z lahkimi nahrbtniki. Kljub

temu je šlo težko, saj so razmere zahtevale ogromno energije in pazljivosti.

Rob Diamirske stene sva dosegli ob 13.30, na višini 7590 metrov. Tudi na robu stene se vidi, da so tektonika in mrazni procesi na delu. S težavo sva vzeli vzorce kamnin, ki sem jih obljubila francoskim kolegom iz laboratorija CEREGE; slednji bodo ugotavljali proizvodnjo kozmičnih nuklidov na teh višinah, zato sva vzorce opremili tudi z vsemi drugimi potrebnimi podatki (geografska širina in dolžina, nadmorska višina in pa osončenost mesta vzorčenja).

SESTOP

S pogledom na ledeniško jezero, ob katerem smo imeli bazni tabor leta 2008, in na planino Latabo je bil najin načrt izpolnjen, a potrebno se je bilo vrniti še celih 3120 metrov. Popoldan sva se spustili nazaj do bivaka na višini 7200 metrov in v njem prebili svojo sedmo noč v steni. Naslednji dan sva nadaljevali s sestopom, v tednu dni, kar sva bili na gori, pa so se spremenile predvsem razmere v ozebniku. Prevladoval je črn led, zato je bilo plezanje izjemno težavno. Spust ob vrvi bi nama bil v veliko olajšanje, a vzponi v alpskem slogu pač zahtevajo stalne kompromise med težo, opremo in tako tudi varnostjo. Najin zdr, ki se je dokaj srečno končal, sva želeli zamolčati, a iz baze so lahko opazovali prav vsak najin korak, tako da sva jih morali brž potolažiti, da je z nama vse v redu.

Zadnji bivač v steni sva spet postavili na 5800 metrih in vso noč trepetali ob pa-

dajočih skalah in ob pričakovanju zadnjega dne, ko je bilo napovedano sneženje. Svoje strahove sva zaupali Vikiju preko kratkega sporočila in odgovoril nama je: »Snega ne bo in če se bo kak serak odločil, da vama nagaja, ga bom prebutal!« S tem sporočilom v mislih sva deveti dan uspeli varno preplezati še spodnji del smeri in na ledeniku Diama so naju pričakali Viki, Shujaat, Eshan in Nošer. Skupaj smo sestopili v bazo in že naslednji dan naprej v dolino. Odprava je bila tako zaključena, Viki je odšel domov, midve pa naprej v Baltistan.

"DOŽIVETJE ŠTEJE"

Dva meseca po vzponu se mi zdi, da nama je bila gora zelo naklonjena; omogočila nama je izkušnjo, ki naju je dodobra zaznamovala in naju hkrati še bolj utrdila v želji po podobnih pustolovščinah na najvišjih gorah. Kakor nama je napisal Renhold Messner v svoji čestitki: »*The summit isn't that important. The adventure counts. 8 bivaks in such a dangerous face is more than a few summits on all the prepared normal ways on the 8000 m peaks.*«¹ ◻

Slovensko smer, IV (45–60°, 70°), 3210 m, sva med 17. in 25. 8. 2011 preplezali Mojca Švajger in Irena Mrak.

¹ "Vrh ni najpomembnejši. Doživetje šteje. Osem bivakov v tako nevarni steni je več kot nekaj vrhov osemtisočakov, na katere lahko prideš po normalni smeri."